

Francie se mění

1.1.2012

Mladí lidé dodávají zemi nečekanou energii



Bývalý francouzský prezident Jacques Chirac dostal dvouletou podmínku za korupci, někdejší hlava Mezinárodního měnového fondu a dlouho nejoblíbenější politik Dominique Strauss-Kahn čeká, až si ho k výslechu předvolají detektivové s podezřením, že mohl spoluorganizovat síť prostitutek pro mocenskou elitu, a mladí Francouzi v průzkumech odpovídají, že by nejraději pracovali v americké firmě Apple. Na

první pohled to nemusí vypadat nijak překvapivě, ale všechna tři fakta představují společenský zlom, jenž pozorovatele země nechává zírat s otevřenými ústy. S Francií se zjevně něco děje. Ale popořádku.

Nebývalá výdrž vyšetřovatelů

Jestliže se Jacques Chirac v myslích Čechů a dalších Východoevropanů zapsal jako ten, kdo jim kdysi v rozepři o invazi do Iráku vzkázal, že promeškali příležitost mlčet, mezi Francouzi je to bývalá hlava státu, kolem které sice během jeho prezidentského mandátu kroužili vyšetřovatelé kvůli řadě korupčních kauz, ale poté se pro svoje občasné klidné komentování domácí scény stal hodným mužem francouzské politiky a získal zpět někdejší popularitu. Že bude odsouzen, věřil málokdo. Jednak právě kvůli malému veřejnému tlaku a pak různým soudním průtahům vztahujícím se navíc k případům, které se odehrály v letech 1977–1995, kdy byl Chirac starostou Paříže.

Nicméně stalo se: v polovině prosince právě uplynulého roku byl odsouzen ke dvěma letům podmíněně za zaměstnávání fiktivních lidí na radnici, kteří ve skutečnosti pracovali pro jím založenou stranu, předchůdkyni nynější UMP Nicolase Sarkozyho, a tu tak nelegálně financovali z veřejné kasy. Chirac se tak stal první (po maršálu Pétainovi, který byl v roce 1945 odsouzen za kolaboraci s nacisty) hlavou státu postavenou před soud.

Přelomovost verdiktu však spočívá v něčem v jiném – ve výdrži vyšetřovatelů a soudců. Řada obvinění totiž kvůli promlčecí lhůtě (Chiraka mezi lety 1995 a 2007 kryla prezidentská imunita) pozbyla na platnosti a kvůli stáří kauz a samotného Chiraka – je mu sedmdesát devět – nakonec i obžaloba navrhovala zprostit bývalého prezidenta trestu.

Pařížský soudce Dominique Pauthe však obrátil logiku. Právě proto, jak uvedl ve svém zdůvodnění, že Chiraka nashromážděné důkazy přesvědčivě označily za hlavního strůjce systému ilegálního financování strany, bylo důležité dostat spravedlnosti tam, kde to ještě bylo

možné. Kvůli chatrnému zdraví Chiraka sice soudce Pauthe sáhl k nejnižší sazbě – teoreticky mu hrozilo až deset let za mřížemi –, nicméně někdejší prezident byl pravomocně odsouzen.

Francouzští komentátoři označili 16. prosinec 2011 za „skvělý den pro justici“, nezůstali však jen u této kauzy. Ve stejné době, kdy se dozvídá verdikt exprezident, totiž plní stránky francouzských novin zprávy o postupu vyšetřovatelů v případě Carlton. Policie v severofrancouzském Lille odhalila síť prostitutek dodávaných politické a podnikatelské elitě, kterou podle dosavadních zjištění organizovali lokální zastupitelé a státní úředníci. Byla zatčena už desítky lidí včetně zaměstnanců lillské radnice a šéfa tamní policie. Co víc, stopy vedou i ke Strauss-Kahnovi zmíněnému v úvodu. DSK byl (podle nyní odhalených SMS zpráv mezi ním a jedním z hlavních aktérů lillské kauzy) prokazatelně příjemcem dámské společnosti, která mu byla dopravována i za oceán, když ještě pobýval ve Washingtonu coby šéf MMF. Zbývá zodpovědět, jestli byl pouze vděčným klientem lillských kuplířů, aniž by o systému placených společnic věděl, anebo zda ho vědomě spoluorganizoval.

Fascinující na aféře Carlton je, jak rychle postupuje. Počátky šetření sahají do jara roku 2011 a první zatčení přišla loni na podzim. Zatímco podobné kauzy zahrnující politiky a vysoce postavené úředníky v minulosti trvaly roky a v drtivé většině spěly do ztracena, tady je řeč o měsících a už s prvními výsledky. Částečně za to může před několika lety provedená reforma, která zvýšila nezávislost jednotlivých složek policie na centrálních v Paříži a ztížila účelové přesuny státních zástupců mezi kauzami, které v důsledku maří jejich dovedení k závěru. Podobný postup teď zažíváme mimochodem i v Česku. Méně hmatatelná, zato možná významnější změna je v mentální rovině. Philippe Vernont, právník a komentátor justičního dění ve francouzském tisku, ji popisuje následovně:

„Policie, státní zástupci a soudci jako by přestávali trpět historickým komplexem, že když jsme si v minulosti popravili krále, musíme ty současné chránit, abychom ulevili vlastnímu svědomí. Začínají v praxi konat podle principu, že před zákonem jsme si všichni rovni a na politiky se musí vztahovat stejná pravidla jako na ostatní smrtelníky.“ Dodává pak ještě, že k „osmělení“ policie a justice přispěly i příběhy ze zahraničí, o kterých se vzhledem k pohybu informací v éře elektronických médií píše takřka v reálném čase i ve Francii. Zmiňuje třeba briskní stíhání britských poslanců, kteří se ocitli uprostřed skandálu se zneužíváním poslaneckých náhrad před posledními volbami, nebo rychlý postup amerických vyšetřovatelů v případě Strauss-Kahna.

## Hledaný DSK

„DSK“, iniciály Strauss-Kahna, byly podle statistiky Google.fr jedním ze tří nejhledanějších hesel v roce 2011. Protože tento globální vyhledávač používají ve Francii hlavně dvacátníci a třicátníci – starší zůstávají věrní francouzským –, šla by udělat jednoduchá zkratka, že nová generace Francouzů se do světa dívá přes stejné kukátko jako všichni ostatní a zajímá se, co se děje, protože může mít svět v mobilu. Zkratka je stejná jako mladí Britové, Němci, Češi. A nejpůvabnější na téhle zkratce by bylo, že je pravdivá.

Dochází k tomu ostatně tým francouzských sociologů z institutu FIP (Nadace pro politickou inovaci) a pařížské univerzity Sciences Po. Ti si před několika lety – poté, co zemi opět ochromily masivní stávky za udržení sociálních vymožeností – stanovili cíl odpovědět na otázku, do jaké míry je ve Francii změna možná skutečně až revolucí, a nikoli evolucí. První zjištění ukazují, že evoluce je možná, a nositelem je právě internetová generace, která má

méně tradičních francouzských instinktů a více univerzálních. „Má mimo jiné vyrovnanější vztah k politikům,“ začíná jeden ze členů zmíněného sociologického týmu Pascal Perrain. Rodiče těchto Francouzů „buď stáli v 1968 na barikádách, nebo politickou třídu, byť se skřípěním zubů, respektovali coby nedotknutelnou“. Francouzi dvacátníci a třicátníci podle Perraina nechtějí nikoho svrhávat ani nikoho neadorují jen pro samotný fakt funkce. Zajímá je výkon politika a chtějí pro všechny stejnou fair play. „I tohle se začíná odrážet v sebevědomějším přístupu francouzské justice ke korupčním kauzám politiků, protože mezi policisty a prokurátory už jsou zástupci téhle generace.“

Údaje o těchto Francouzech nabízejí překvapivý obrázek současné Francie, o němž se zejména za hranicemi příliš neví. Mediální odraz pokrývá stávkující menšina na ulicích a k ní internetová generace nepatří. Z dotazů Perraina a ostatních například vyplynulo, že 75 procent dvaceti- a třicetiletých Francouzů nedůvěřuje odborářům a 60 procent považuje globalizaci obchodu za prospěšnou pro Francii – obojí je u většiny francouzské společnosti téměř rouhání.

Mezi první tři hodnoty, kterých si cení, počítají mladí kromě svobody „odpovědnost“ a „snahu“ – dvě poslední jmenované se nevyskytují v jiné věkové skupině a v této je sociologové zaznamenali poprvé. Když pak vybraní jedinci měli říct, jestli se chtějí živit sami, nebo být zaměstnanci a v tom případě v jaké firmě, skóre bylo následující: dvě třetiny chtějí jít životem na vlastní pěst, a když být v podniku, tak v Applu, Googlu nebo Microsoftu. „Před deseti patnácti lety srovnatelné průzkumy říkaly, že i mladí Francouzi chtějí místo ve státní správě, a pokud firma, tak EdF (*francouzská varianta ČEZ – pozn. red.*)“, popisuje Perrain. Tahle změna je patrná už i ve statistických zjištěních. Loni založilo ve Francii svoji firmu 600 tisíc lidí, čtyřikrát více než v roce 2006. Podle Perraina je i toto důsledek počínajícího nástupu „globální, zorientované a sobě odpovědné generace“.

„Já nepohrdám lidmi, kteří jdou stávkovat za den dovolené navíc,“ říká k tomu čerstvý čtyřicátník Jacques-Antoine Granjon, zakladatel nejpopulárnějšího francouzského serveru s prodejem spotřebního zboží a „otec“ on-line byznysu ve Francii, „jen se mě to nijak netýká. Můj život je jinde.“

Granjon a všichni ostatní z on-line generace tvoří zatím menšinu francouzské společnosti, ale evidentně z nich vzejde energie, která může Francii zásadně proměnit. Evolucí, tentokrát.

Autor/ři: Kateřina Šafaříková

[Obchodní podmínky](#) © Copyright Respekt Publishing a.s. ISSN 1801-1446 – Design: [Respekt](#)  
– Technická realizace: [Economia a.s.](#)

Autorská práva vykonává vydavatel. Bez písemného svolení vydavatele je zakázáno jakékoli užití částí nebo celku díla, zejména rozmnožování a šíření jakýmkoli způsobem, mechanickým nebo elektronickým, v českém nebo jiném jazyce.